

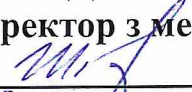
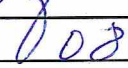
**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра бізнесу та управління

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО
 “28” 2025 р

ПОВЕДІНКОВІ ФІНАНСИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	Всі
Спеціальність:	Всі
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	Всі
Освітній рівень:	магістр
Статус дисципліни:	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

**Івано-Франківськ
2025**

РОЗРОБНИК:

к.е.н., доцент, доцент кафедри
бізнесу та управління

Тарас ІВАШКІВ

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри
бізнесу та управління

Протокол №1 від 28 серпня 2025 р.

к.е.н., доцент, завідувач кафедри
бізнесу та управління

Ірина ПОПАДИНЕЦЬ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

е-mail	taras.ivashkiv@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	205
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua/person/taras-ivashkiv
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=3686

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни

Важливою ланкою фінансової системи є поведінкові фінанси, які поки тільки починають досліджуватися у провідних країнах світу. Наголос у них робиться на врахуванні економічних інтересів окремих людей та груп при здійсненні фінансових трансакцій, які досить часто є ірраціональними та залежать від особливостей поведінки окремої людини в конкретній ситуації. Значна увага при цьому приділена аналізу теорії підштовхування, яка зараз починає використовуватися у провідних країнах світу з метою корегування ірраціональної поведінки суб'єктів фінансового ринку.

Метою вивчення дисципліни є: на основі з'ясування теоретичних засад функціонування системи поведінкових фінансів у розвинутих країнах виявити конкретні форми і методи удосконалення використання фінансових ресурсів суб'єктами фінансового ринку в Україні.

Предметом дисципліни «Поведінкові фінанси» є фінансові відносини, що виникають з приводу формування і використання суб'єктами фінансового ринку своїх фінансових ресурсів.

Завданням курсу є: з'ясувати теоретичні основи формування і використання поведінкових фінансів у розвинутих країнах; виявити конкретні форми і методи удосконалення використання поведінкових фінансів в Україні; визначити проблеми формування і використання фінансових ресурсів домогосподарствами в Україні та окреслити шляхи їх вирішення.

Після вивчення дисципліни студент має **знати:**

сутність процесу прийняття рішень в умовах невизначеності характеру і стану середовища;

сутність емоційних та психологічних чинників прийняття економічних рішень та вміти їх використовувати фінансовій діяльності;

сутність залежності формування типу економічної поведінки споживача у прийнятті ним рішень економічного характеру від впливу на нього середовищних чинників та вміти використовувати цю залежність у практичній діяльності.

Після вивчення дисципліни студент має **вміти:**

обґрунтовувати прийняття економічних рішень як реакції на дію зовнішніх чинників середовищного характеру з врахуванням індивідуального типу сприйняття можливих ризиків;

формувати бажане спрямування поведінкової тактики і стратегії потенційних покупців і споживачів, використовуючи емоційно-психологічні поведінкові стереотипи;

використовувати основні чинники зовнішнього середовища, що впливають на мотивацію прийняття споживачами рішень економічного характеру.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни «Поведінкові фінанси» (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до проекту TUNING).

Загальні компетентності з переліку проекту TUNING	Назва програмних результатів навчання
ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій
ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел
ЗК15. Здатність приймати обґрунтовані рішення	Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	перший (II)		
Семестр	другий (III)		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	-	6 (в годинах)
	семінари, практичні	-	6 (в годинах)
Самостійна робота		-	138 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	Залік (30 год.)		

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Тема 1. Роль людини в економічному розвитку суспільства та сучасна поведінкова економіка

Роль і місце людини в економіці. Інституціоналізм і поведінкова економіка
Трансформація наукових поглядів на психологічне підґрунтя економічних рішень. Інформаційна та поведінкова економіка у співставленні людини економічної та людини соціальної.

Тема 2. Біхевіористична концепція фінансів: теоретичні виміри

Розвиток біхевіористичної концепції фінансів та її основний зміст: загальні підходи. Психологічні складові прийняття фінансових рішень. Поведінкові зміни у прийнятті фінансових рішень. Необхідність імплементації поведінкових фінансів у процесі прийняття рішень економічними суб'єктами.

Тема 3. Інформаційне середовище прийняття фінансових рішень та поведінкові попередження

Суперечності впливу інформації на економічні суб'єкти. Характеристики інформаційних процесів для прийняття рішень. Поведінкові попередження та інформаційне середовище.

Тема 4. Специфіка проявів поведінкових упереджень і біхевіористичні механізми прийняття фінансових рішень економічними суб'єктами

Специфіка вітчизняних умов прийняття фінансових рішень. Модель прийняття фінансових рішень економічними суб'єктами України. Прикладне використання поведінкових упереджень.

Тема 5. Особисті фінанси у фінансовій системі держави та специфіка прийняття рішень у базовій сфері поведінкових фінансів

Виокремлення особистих фінансів у складі фінансової системи держави. Поведінкові механізми управління доходами, витратами й особистими заощадженнями громадян. Напрямки управління особистими фінансами.

Тема 6. Інтелектуальні засади біхевіоризму у публічних фінансах. Поведінкові моделі суб'єктів публічних фінансів у сферах оподаткування та бюджетного процесу

Теоретичні засади біхевіоризму у публічних фінансах. Поведінкові моделі людей на ринку й у політичному процесі. Біхевіористичні тлумачення поведінки суб'єктів бюджетного процесу. Мораль, політика та поведінкові зміни у сфері публічних фінансів.

Тема 7. Поведінкові фінанси у прийнятті рішень суб'єктами корпоративних фінансів і фінансових ринків

Підприємство як суб'єкт поведінкових фінансів: загальні підходи. Чинники впливу на прийняття фінансових рішень суб'єктами господарювання України в межах біхевіоризму. Модифікація впливу поведінкових упереджень суб'єктів господарювання. Поведінкові фінанси в інвестиційних стратегіях підприємств

Зміст практичних занять

Тема 1. Роль людини в економічному розвитку суспільства та сучасна поведінкова економіка

- 1.1. Інституціоналізм і поведінкова економіка
- 1.2. Наукові погляди на психологію прийняття економічних рішень
- 1.3. Людина економічна та людина соціальна

Тема 2. Біхевіористична концепція фінансів: теоретичні виміри

- 2.1. Біхевіористична концепція
- 2.2. Психологія прийняття фінансових рішень
- 2.3. Поведінкові зміни у прийнятті фінансових рішень
- 2.4. Імплементация поведінкових фінансів у процесі прийняття рішень

Тема 3. Інформаційне середовище прийняття фінансових рішень та поведінкові упередження

- 3.1. Вплив інформації на економічні суб'єкти
- 3.2. Інформаційні процеси для прийняття рішень
- 3.3. Поведінкові упередження та інформаційне середовище

Тема 4. Специфіка проявів поведінкових упереджень і біхевіористичні механізми прийняття фінансових рішень економічними суб'єктами

- 4.1. Умови прийняття фінансових рішень в Україні
- 4.2. Модель прийняття фінансових рішень економічними суб'єктами України
- 4.3. Прикладне використання поведінкових упереджень

Тема 5. Особисті фінанси у фінансовій системі держави та специфіка прийняття рішень у базовій сфері поведінкових фінансів

- 5.1. Особисті фінанси у складі фінансової системи держави
- 5.2. Механізми управління доходами, витратами й особистими заощадженнями громадян
- 5.3. Управління особистими фінансами

Тема 6. Інтелектуальні засади біхевіоризму у публічних фінансах. Поведінкові моделі суб'єктів публічних фінансів у сферах оподаткування та бюджетного процесу

- 6.1. Біхевіоризм у публічних фінансах
- 6.2. Поведінкові моделі на ринку й у політичному процесі
- 6.3. Біхевіористична поведінка суб'єктів бюджетного процесу
- 6.4. Мораль та політика у сфері публічних фінансів

Тема 7. Поведінкові фінанси у прийнятті рішень суб'єктами корпоративних фінансів і фінансових ринків

- 7.1. Поведінкові фінанси підприємств
- 7.2. Механізм прийняття фінансових рішень суб'єктами господарювання України в межах біхевіоризму
- 7.3. Поведінкові упередження суб'єктів господарювання
- 7.4. Поведінкові фінанси в інвестиційних стратегіях підприємств

Зміст самостійної роботи студентів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни «Поведінкові фінанси»

Найменування видів робіт	Розподіл годин
--------------------------	----------------

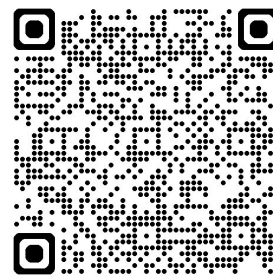
	денна форма	заочна форма
Самостійна робота, год., у т.ч.:	-	138
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	-	12
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	-	10
Підготовка звітів з практичних робіт	-	
Підготовка до поточного контролю	-	16
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	-	100

ПОЛІТИКА КУРСУ

Коротко, з покликанням на відповідну нормативну базу УКД, висвітлити питання:¹

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

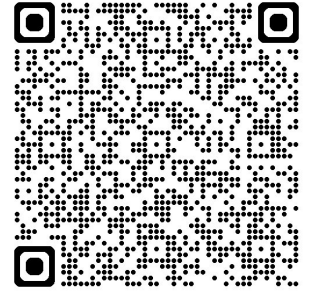

¹ зміст пунктів може редагуватись з огляду на особливості курсу

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).² “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

² визначається політика використання ШІ в навчальній дисципліні - дозволене/заборонене, правила використання

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за [посиланням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#).³

Під час вивчення навчальної дисципліни «Радіовиробництво і подкасти» студентам надається можливість перерахування неформальної освіти. До прикладу, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах, відтак сертифікат, який отримали під час навчання, — є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

№ п/п	Перелік сертифікованих (безкоштовних) онлайн-курсів	Перелік тем, які можуть бути перераховані (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1.	Штучний інтелект у бізнесі: як ШІ може збільшити прибуток	“Технології роботи з великими текстовими документами”
2.	Excel для бізнесу: лайфхаки, що пришвидшують роботу та знижують витрати	“Сучасні технології і методики збору і зберігання даних в електронних таблицях.”
3.	Як навчати в цифровому світі	“Технології збору і зберігання даних у базах даних”

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

³ визначається перелік електронних та інших ресурсів та умови перерахування

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.	Словесні методи (лекція, розповідь пояснення); наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні методи); інтерактивні методи (дискусія, мозковий штурм, робота в команді (групах), метод «мікрофон», ділові ігри, метод аналогій і асоціацій)	Залік

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється

«Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».⁴

Критерії оцінювання⁵ (за необхідності, поточного та/або підсумкового контролю)

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E

⁴ можна вказати теми чи завдання, які є обов'язковими до виконання, а також особисті підходи до оцінювання рівня знань здобувачів під час аудиторної роботи

⁵ критерії вказуються згідно з особливостями дисципліни.

Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на заліки/екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Талер Р. Поведінкова економіка. Чому люди діють ірраціонально і як отримати з цього вигоду. 3-тє видання. Пер. з англ. С. Крикунової. Київ: Наш формат, 2022. 464 с.
2. Талер Р. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення. Київ: Наш формат, 2018. 280 с.
3. Ілляшенко П. Поведінкові фінанси: історичний огляд і основні засади. *Вісник Національного банку України*. Червень. 2017. С. 30-49.
4. Карлін М. І. Суспільні фінанси в умовах демократії: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 228 с.
5. Кушнір М. А., Ліпич Л. Г., Сторонянська І. З. Поведінкове ціноутворення на фондовому ринку: монографія. Луцьк: Вежа-Друк. 2017. 200 с.
6. Талей Н. Н. Обдурені випадковістю. Незрима роль шансу в житті і бізнесу. Київ: Наш формат, 2020. 360 с.
7. Ушакова Н. Г., Кулініч О. А., Помінова І. І. Інституалізація поведінкового регулювання: зарубіжний досвід. *Бізнес-інформ*. 2020. № 9. С. 37-43.
8. Ясинська Н. А. Фінансові індикатори впливу грошових переказів трудових мігрантів на соціально-економічний розвиток домогосподарств. *Світ фінансів*. 2018. № 2. С. 123-138.

Допоміжна література

9. Бутко М.П. Економічна психологія. навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2021. 232 с.
10. Вплив банківської системи на розвиток національної економіки: за заг. ред. Н. Ю. Рекової. Донецьк: Ноулідж, 2022. 431с.
11. Зарічук О. Є. Особливості становлення інститутів спільного інвестування в контексті розвитку інституційних інвесторів в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 21. С. 81-86.
12. Карлін М. І. Податкові системи зарубіжних країн: навч. посіб. Київ: Кондор, 2018. 368 с.

13. Кізима Т.О. Кредитна поведінка домогосподарств: структурно-аналітичний аспект. *Світ фінансів*. 2019. № 1. С. 7-18.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Karlin, M., Prots, N., & Prots, V. (2020). Роль мінімальної заробітної плати в системі дотримання соціальної справедливості при фінансуванні бюджетних установ. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*, 3(34), 358-365. URL: <https://fkд.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/2932>.

2. Карлін М., Шматковська Т., Борисюк О. Банківські інновації в умовах формування цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. URL: <https://doi.org./10.32782/2524-0072-2021-27-24>.

3. Котова М.В. Особливості прийняття інвестиційних рішень фізичними особами на ринку цінних паперів. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2014. Т.1. Вип. 2. С. 70-75 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rectpu_2014_1_2_10.

4. Національний банк. Грошово-кредитна та фінансова статистика. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415.

5. Національний банк. Фінансова грамотність. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=3115908.